

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Energi- og miljøkomiteen
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
08/00225-136

Dato
27.8.08

Vedrørende Ot.prp. nr. 61 (2007-2009) Hjemfall

Energi- og miljøkomiteen har i brev av 26. d.m. bedt om en uttalelse til brev til Norsk Industri datert 25. d.m. fra Olav Kolstad.

Forslaget fra Norsk Industri innebærer en modell som åpenbart gir svakere offentlig eierskap til betydelige vannkraftressurser enn konsolideringsmodellen som Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) bygger på. Olav Kolstads uttalelse begrenser seg til om lovgiver står fritt etter EØS-retten til å forlenge de private konsesjonene frem til 2060. Kolstad utreder ikke om det etter EØS-retten er noen plikt for lovgiver til å gjøre det. Noen slik plikt foreligger det så vidt jeg kan se åpenbart ikke.

Det tyngste og viktigste motargumentet mot forslaget er at det vil svekke det offentlige eierskapet. Etter min vurdering er forslaget også meget problematisk i forhold til EØS-retten.

Forslaget er ikke nærmere konkretisert, verken i tidligere oversendt tekst i spørsmål fra komiteen eller fra Kolstads side. Det er tale om en modell for "en overgangsperiode for salg av vannkraftverk som utløper 2060", der "lovgiver gir de private konsesjonærene en frist frem til 2060 for å selge vannkraftverkene".

Det er flere uklare sider ved dette. Men det sentrale synes å være at de private konsesjonærene skal få utvidet sine konsesjonsperioder frem til 2060. Dette vil innebære til dels meget betydelige forlengelser – avhengig av hva varigheten for de enkelte eksisterende konsesjonene er. Konsesjonsperiodene vil til dels vesentlig

forlenges uten noen form for kompensasjon, sammenlignet med eksisterende konsesjonsvilkår.

Det kan reises spørsmål om forlengelsene formelt/teknisk vil kreve nye konsesjoner eller om det er mulig kun å endre hjemfallstidspunktet i de eksisterende konsesjoner. Departementet ser det slik at en forlengelse som foreslått vil kreve nye konsesjoner. Det må legges til grunn at det her dreier seg om nye konsesjonsperioder frem til 2060 for de privateide kraftverk med hjemfallsvilkår som gjenstår regnet fra lovendringstidspunktet. Dette spørsmålet vil imidlertid etter departementets skjønn uansett ikke være avgjørende.

Problemet med forslaget i forhold til EØS-retten er at konsolideringsmodellen bare kan begrunnes under henvisning til prinsippet om offentlig eierskap, og at dette prinsippet må være gjennomført konsistent dersom det skal stå seg EØS-rettslig.

Forslaget fra Norsk Industri vil svekke prinsippet om offentlig eierskap til vannkraften ved at betydelige vannkraftressurser vil forbli på private hender mye lenger enn det som følger av regjeringens forslag, og også mye lenger enn det som følger av eksisterende konsesjoner. Allerede dette er nok til å svekke konsolideringsmodellens EØS-robusthet.

Departementet vil videre vise til at EFTA-domstolen i sin dom fra juni 2007 i premissene 74-77 konkret pekte på fire trekk ved tidligere hjemfallsregler som gjorde at de ikke var konsistente nok til å tilfredsstille EØS-retten. EFTA-domstolen kritiserte reglene blant annet både for at de ga mulighet til å gi nye private konsesjoner, og for at de ga adgang til å forlenge eksisterende konsesjoner med en ny periode etter reglene om foregrepet hjemfall slik det fremgår av premiss 75 i dommen. Kolstad kommenterer imidlertid ikke direkte forholdet til premiss 75 i EFTA-domstolens avgjørelse.

Adgangen etter tidligere rett til å gi forlengelser av konsesjonsperioden var nettopp ett av de punkter som etter EFTA-domstolens syn gjorde at hjemfallsinstituttet ikke var forenlig med EØS-avtalen. Det var da også grunnen til at denne muligheten ble avskaffet gjennom den provisoriske anordningen av august 2007.

Realiteten i forslaget fra Norsk Industri er så vidt departementet kan forstå nettopp en slik forlengelse. Dette krever formelt sett ny konsesjon til private. Det må anses som klart at dette ikke er forenlig med EØS-retten.

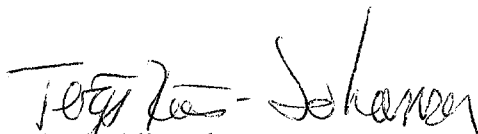
Kolstad fremstiller det i sin uttalelse som om det kun er tale om en "overgangsfase" for avvikling av eksisterende konsesjoner, som er akseptabel så lenge det ikke åpnes for "nyetablering av privat eierskap". Det Kolstad her imidlertid overser er at det er tale om å gi forlengelser av det private eierskapet utover det som følger av eksisterende konsesjonsvilkår. Det er altså ikke tale om avvikling, men om forlengelse. Slik sett skapes en ny privat periode. Og det var nettopp slike forlengelser av konsesjonene som var ett av de punktene EFTA-domstolen slo ned på.

Det grunnlag Kolstad bygger sin vurdering på er at hjemfallsinstituttet som følge av dommen fra juni 2007 rettslig sett har bortfalt fra og med EØS-avtalens ikrafttredelse 1. januar 1994. Dette er etter departementets oppfatning galt rettslig sett. Departementet viser her til s. 66 i Ot.prp. nr. 61. Jeg er av den klare oppfatning at hjemfallsinstituttet ikke bortfalt som følge av dommen. De eksisterende konsesjoner gjelder fortsatt inkludert vilkåret om hjemfall og utløpsdatoene.

Avslutningsvis vil jeg slå fast at forslaget fra Norsk Industri innebærer en betydelig reell og formell forlengelse av konsesjonsperiodene, sammenlignet med gjeldende vilkår. Selskapene har ikke rettslig krav på noen slik forlengelse.

Etter departementets vurdering er det ikke mulig EØS-rettslig å gi en slik forlengelse ved lov. Forlengelsen ville være direkte i strid med de anvisninger EFTA-domstolen ga i sin dom (se særlig premissene 72-77), og svekke både konsistensen og substansen i prinsippet om offentlig eierskap – som er det grunnlag hele konsolideringsmodellen EØS-rettslig hviler på.

Med hilsen

Terje Riis-Johansen